

Obj. 3.º Ex præscientia Dei circa contingentia et libera, de medio tolluntur consilia et cura hominum de agendis; quandoquidem, si Deus præscivit aliquid futurum, illud erit, sive humana consilia adhibeantur, vel secus; ergo...

Resp. disting. ant. *Si Deus simul non præsciret consilia, et curas hominum*, tr.; *secus*, neg. Etenim Deus, dum præscit, et sicut præscit aliquid futurum simul præscit, et ita etiam præscit consilia, curas, media, ex quibus et per quæ illa res erit futura: sic, dum præscit, messem tali tempore colligendam a Petro, simul præscit ipsius labores, diligentiam et consilia.

ARTICULUS QUARTUS

De voluntate Dei.

Quæ spectant ad Dei voluntatem, de qua fusius agere solent theologi, sequentibus summam attingemus pro tironis philosophi captu et necessitate.

1.º Voluntatem Deo inesse, fere per se notum est ex hucusque dictis; nam 1.º voluntas intellectum necessario consequitur, cum nihil sit aliud quam amor vel appetitio boni per intellectum apprehensi: «cum igitur Deus sit intelligens, inquit D. Thomas ¹, inest sibi voluntas, qua placet sibi suum esse, et sua bonitas. 2.º Quia voluntas est perfectio simpliciter simplex, ac proinde Deo absolute et formaliter tribuenda.

2.º Sicut autem Dei intelligere est ipsum Dei esse, atque uno et simplicissimo actu suam essentiam et alia a se intelligit, ita Dei velle est ipsum Dei esse, unoque et simplicissimo actu suam bonitatem et alia bona a se distincta vult.

3.º Cave tamen, ne inde inferas, Deum alia a se velle nedulo mente est versanda, non pro hac tantum, sed pro aliis consimilibus quæstionibus.

¹ *Sum. cont. Gent.*, lib. 1.º, cap. LXXII.

cessario, sicut necessario vult suam essentiam et bonitatem; siquidem, cum ejusmodi bona, a Deo distincta, eatenus sint bona, quatenus existunt, et prout sunt participationes essentia divinæ; eatenus vero existant, quatenus Deus libere vult, eas existere; consequitur plane, Deum ea velle necessario, non absoluta, sed hypothetica tantum necessitate. Unde volitio horum bonorum est necessaria in Deo ex hypothesi existentia ipsorum, sicut scientia *visionis* solum est necessaria ex hypothesi creationis mundi.

4.º Atque exinde colligitur, Deum alia a se libere velle absolute loquendo; quandoquidem necessarium nexum non habent cum divina bonitate, quæ Deo sufficientissima existit, et quam unice Deus ex necessitate vult. Ut enim scite et ad rem habet D. Thomas: «Voluntas non ex necessitate fertur in ea, quæ sunt (dicunt ordinem) ad finem, si finis sine his esse possit; non enim habet necesse medicus ex suppositione voluntatis, quam habet de sanando, illa medicamenta adhibere infirmo, sine quibus potest nihilominus infirmum sanare. Cum igitur divina bonitas sine aliis esse possit, quinimo nec per alia ei aliquid accrescat, nulla inest ei necessitas, ut alia velit, ex hoc, quod vult suam bonitatem» ¹,

5.º Ergo duplex distinguere oportet objectum voluntatis divinæ; scilicet, unum *primarium*, quod etiam *formale* et *motivum* nuncupatur, estque ipsa bonitas divina, quæ ex propria ratione Dei voluntatem veluti movet tamquam ejusdem finis necessarius, immo vero cum ipsa identificatus; unde et objectum *necessarium* dici potest. Alterum *secundarium*, quod etiam *materiale* et *liberum* dici potest; suntque bona quævis a Deo distincta. Atque hæc quidem Deus vult eodem actu, quo vult suam bonitatem, sicut alia a se intelligit, intelligendo suam essentiam; ita tamen, ut bonitas se habeat tamquam finis, et sit ratio volendi ejusmodi creata bona; nam «cum Deus alia a se non velit nisi propter finem, qui est sua bonitas, non sequitur, quod aliquid aliud moveat

¹ *Sum. cont. Gent.*, lib. 1.º, cap. LXXXI.

voluntatem ejus, nisi bonitas sua »¹. Deus itaque suam bonitatem ex necessitate vult, alia vero bona, *si existunt*, vult propter suam bonitatem tamquam propter finem; quia tamen hujusmodi finis, seu Dei bonitas, æque salvatur *cum et sine* existentia bonorum creatorum, horum volitio absolute spectata, non secundaria modo, sed libera est respectu Dei².

6.º Ergo Deus non solum absoluta gaudet libertate quoad

¹ *Sum Theol.*, 1.^a p., q. 19, art. 2.º ad 2.^m

² Merito proinde D. Thomas, postquam distinxit objectum voluntatis in principale et secundarium, subdit: "Voluntas igitur divina habet pro principali voluto id, quod naturaliter vult, et quod est quasi finis voluntatis, scilicet, ipsa bonitas sua, propter quam vult quidquid aliud a se vult; vult enim creaturas propter suam bonitatem, ut Augustinus dicit, ut, videlicet, sua bonitas, quæ per essentiam multiplicari non potest, saltem per quandam similitudinis participationem diffundatur ad multa. Unde ea, quæ circa creaturas vult, sunt quasi ejus volita secundaria, quæ propter suam bonitatem vult, ut divina bonitas sit ejus voluntati ratio volendi omnia, sicut sua essentia est ei ratio cognoscendi omnia. Respectu igitur illius principalis voliti, quod est sua bonitas, voluntas divina necessitatem habet, non quidem coactionis, sed naturalis ordinis... Sed respectu nullius alterius voliti, necessitatem habet. Cum enim ratio volendi in his, quæ sunt ad finem, sit ipse finis secundum hoc, quod id, quod est ad finem (secundum modum, quo res aliqua ad finem determinatum ordinatur), comparatur ad finem, secundum hoc comparatur ad voluntatem... Unde patet, quod non est necessitas divinæ voluntatis ex amore, quem habet ad suam bonitatem, quod velit hoc vel illud circa creaturam: nec inest ei aliqua necessitas respectu totius creaturæ (totius mundi, vel collectionis creaturarum), eo quod divina bonitas in se perfecta est, etiamsi nulla creatura existeret, quia bonorum nostrorum non eget, ut in Psalm. 15 dicitur. Non enim divina bonitas est finis, quia efficiatur ex his, quæ sunt ad finem, sed magis quo efficiuntur et perficiuntur ea, quæ ad ipsum ordinantur. Patet igitur ex dictis, quod quidquid Deus vult in se ipso (ex his, quæ ad ipsam Dei essentiam pertinent), de necessitate vult; quidquid autem vult circa creaturam, non ex necessitate vult." *QQ. Disp. De Verit.*, q. 23, art. 4.º

productionem et amorem rerum finitarum, sed ejus libertas perfectissima existit, ac proinde iis nævis ac imperfectionibus caret, quibus in homine libertas subjicitur. Ast enim vero, homo, qui ad veritatis notitiam per ratiocinia paulatim ac difficulter pervenit, quique, ut graphice habet D. Thomas, *habet cognitionem adumbratam*, dubitationi atque incertitudini in discernendo, consiliando et eligendo, obnoxius existit: in Deo vero «est simplex notitia veritatis absque discursu et inquisitione»¹; atque idcirco in eo, utpote infinita intelligentia ac scientia prædita, nulla dubitatio, mutatio, aut incertitudo occurrere potest quoad discernere, consiliari, aut eligere. Similiter quoque homo ac etiam angelus, quia ex nihilo educti, voluntatem obtinent, quæ defectibilitati est obnoxia, tam quoad existentiam, quam quoad bonitatem et operari: contra vero Deus, qui et increatus, ens necessarium, agens infinitum et perfectissimum est, absoluta et omnimoda gaudet indefectibilitate quoad esse, quoad operari, et quoad bonitatem; ac proinde ejus libertas excludit potentiam ad malum².

¹ *D. Thom., De Verit.*, q. 24, art. 3.º

² Hanc porro doctrinam ex D. Thoma desumimus, qui, postquam ostendit, dari liberum arbitrium, subdit: "Aliter tamen invenitur liberum arbitrium in nobis, et in angelis, et in Deo: variatis enim prioribus, necesse est posteriora variari. Facultas autem liberi arbitri duo præsupponit, scilicet, naturam, et vim cognitivam. Natura quidem alterius modi (diversa ratione) est in Deo, quam sit in hominibus, et in angelis; natura enim divina increata est, et est suum esse, et sua bonitas; unde in eo non potest esse defectus aliquis, nec quantum ad esse, nec quantum ad bonitatem. Natura autem etiam angelica creata est, ex nihilo principium sumens; unde quantum est de se, possibilis est ad defectum.

Et propter hoc liberum arbitrium Dei nullo modo flexibile est ad malum: liberum vero arbitrium hominis et angeli in suis naturalibus (quoad ea, quæ ipsis ex propria natura conveniunt) consideratum, in malum flexibile est.

Cognitio etiam alterius modi invenitur in homine quam in